

23.7.2021

EOAK/5403/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Saksin

Esittelijä: Ulla-Maija Lindström

VEROTUSTA KOSKEVAN OIKAISUVAATIMUKSEN KÄSITTELY

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan Verohallinnon menettelyn. Kantelijan mukaan häneltä oli jäänyt vaatimatta vuosien 2013-2016 verotuksissa tekemättä työhuonevähennykset. Oikaisuvaatimuksella 20.6.2019 hän vaati toimitettujen verotusten muuttamista ja vähennysten hyväksymistä. Kantelun mukaan Verohallinnon verkkosivuilla oli ilmoitettu, että oikaisuvaatimusten käsittelyaika on puoli vuotta. Kuitenkaan hänen oikaisuvaatimustaan ei vielä 5.8.2020 ollut ratkaistu.

- - -

2 SELVITYS

Kantelun ja lisäkirjeiden johdosta hankittiin Verohallinnon Henkilöverotusyksikön selvitys ja lisäselvitys sekä Esikunta- ja oikeusyksikön lausunto ja lisälausunto sekä verotuksen oikaisulautakunnan selvitys (liitteinä).

3 RATKAISU

Verohallinnon lausunnosta ilmenee sovellettavia oikeusohjeita.

Henkilöverotusyksikön selvityksen mukaan kantelijan verovuosia 2012-2015 koskeva sähköisessä OmaVero -palvelussa tehty oikaisuvaatimus tuli vireille 25.6.2019.

Kantelija oli 10.10.2019 tehnyt paperisen oikaisuvaatimuksen, jossa hän haki muutosta verovuosilta 2013-2016 toimitettuihin verotuksiin. Kantelijan oikaisuvaatimukset otettiin Henkilöverotusyksikössä käsittelyyn huhtikuussa 2020. Kantelijalta pyydettiin puhelimitse lisäselvitystä. Puhelinkeskustelun yhteydessä kantelijan oikaisuvaatimukset muutettiin koskemaan verovuosia 2013-2016, koska muutoksenhakuaja verovuoden 2012 osalta oli jo päättänyt. Henkilöverotusyksikkö lähetti 20.4.2020 oikaisuvaatimukset verotuksen oikaisulautakunnan käsiteltäväksi. Henkilöverotusyksikön selvityksen mukaan oikaisulautakunnasta saadun tiedon mukaan oikaisuvaatimusten arvioitu käsittely tulee tapahtumaan tämän vuoden marras-joulukuussa.

Verotuksen oikaisulautakunnan selvityksen mukaan kantelijan oikaisuvaatimusta käsiteltiin lautakunnan kokouksessa 15.12.2020, jolloin todettiin, että ennen asian ratkaisemista verovelvolliselta on pyydettävä vielä lisäselvitystä. Oikaisulautakunta ratkaisi oikaisuvaatimukset 1.2.2021 pidetyssä kokouksessa.

Oikaisulautakunnan antama päätös oli lähetetty verovelvolliselle 4.2.2021. Kokonaiskäsittelyaika oli siten noin 19 kuukautta, josta oikaisulautakunnan käsittelyssä se oli noin kymmenen kuukautta. Oikaisulautakunnan mukaan oikaisuvaatimuksen käsittelyaika oikaisulautakunnassa oli pitkäkö, mutta normaalin rajoissa ja täyttää laissa säädetty edellytykset oikaisuvaatimuksen käsittelystä ilman aiheetonta viivytystä.

- - -

Henkilöverotusyksikkö pahoitteli yleisesti asian käsittelyn kokonaiskestoa.

Verohallinnon Esikunta- ja oikeusyksikön lisälausunnon mukaan kantelijan yhteydenottoihin oli vastattu ja hänen asiaansa oli käsitelty asianmukaisesti sekä säännösten ja Verohallinnon ohjeiden mukaisesti.

Verohallinto pahoitteli oikaisuvaatimusten pitkää käsittelyaikaa ja jatkaa työtä pitkien käsittelyaikojen kokonaiskeston lyhentämiseksi aikaisemmassa lausunnossa tarkemmin kuvatulla tavalla. Verohallinnon lausunnon mukaan oikaisuvaatimusten käsittelyn ruuhkautumisen johdosta Verohallinto on päivittänyt henkilöiden tuloverotuksen oikaisuvaatimusten käsittelyaikatavoitteen 12 kuukauteen antaakseen asiakkaille tarvittavaa etukäteisinformaatiota oikaisuvaatimusten käsittelyajoista. Tieto tästä löytyy Verohallinnon verkkosivuilta ja käsittelyaika-arviota päivitetään oikaisuvaatimusten käsittelytilanteen mukaan. Käsittelyajan lyhentämiseksi lisäresurssointia on tehty ja käsittelyaikoja pyritään näin saamaan lyhyemmiksi.

Arvioin Verohallinnon menettelyä seuraavasti.

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Pykälän 1 momentinmukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain 2 luvun hyvän hallinnon perusteisiin kuuluu muun ohella lain 7 §:ssä säädetty palveluperiaate.

Hallintolain 7 §:n momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

- - -

Hallintolain 5 luvussa säädetään asian käsittelyä koskevista yleisistä vaatimuksista. Niihin kuuluu muun ohella lain 23 §:ssä säädetty käsittelyn viivytyksettömyys ja lain 23 a §:ssä säädetty käsittelyajan määrittely.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Hallintolain 23 a §:n mukaan viranomaisen on määriteltävä toimialansa keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa oleva käsittelyaika sellaisille hallintopäätöksellä ratkaistaville asioille, jotka voivat tulla vireille vain asianosaisen aloitteesta. Tämä ei koske asioita, joiden käsittelylle on säädetty määräaika.

Verotusmenettelystä annetun lain 5 luvussa säädetään muutoksenhausta. Lain 63 §:n 3 momentin mukaan oikaisuvaatimus on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä.

Kantelijan oikaisuvaatimuksen käsittely kesti Verohallinnossa pääosaltaan 19 kuukautta. Henkilöverotusyksikössä oikaisuvaatimusta käsiteltiin 9 kuukautta ja verotuksen oikaisulautakunnassa 10 kuukautta. Oikaisulautakunnan mukaan oikaisuvaatimuksen käsittelyaika oikaisulautakunnassa oli ollut pitkä, mutta normaalin rajoissa ja täyttää laissa säädetty edellytykset oikaisuvaatimuksen käsittelystä ilman aiheutonta viivytystä. Käsitykseni mukaan 10 kuukauden käsittelyaika oikaisulautakunnassa on pitkä ja erityisesti kuin otetaan huomioon sitä edeltänyt 9 kuukautta kestänyt käsittely Henkilöverotusyksikössä, näin pitkät käsittelyajat johtavat vääjäämättä asian kokonaiskäsittelyajan muodostumisen aiheettoman pitkäksi. Käsitykseni mukaan asian käsittely ottaen huomioon 19 kuukauden kokonaiskäsittelyaika ei täytä perustuslaissa jokaiselle turvattua oikeutta saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä eikä myöskään hallintolaissa ja verotusmenettelystä annetussa laissa säädettyä oikaisuvaatimuksen käsittelyn viivytyksettömyyden vaatimusta.

Olen aikaisemmissa verotuksen oikaisuvaatimusten käsittelyaikaa koskevissa ratkaisuisani todennut, että pitkä yleinen käsittelyaika on ongelmallinen hallintoasian joutuisan ja viivytyksettömän käsittelyn vaatimuksen kannalta. Erityisesti hyvän hallinnon perusteisiin kuuluva hallinnon palveluperiaate edellyttää, että oikaisuvaatimusasiat ratkaistaan joustavasti ja tehokkaasti. Oikaisuvaatimusasioiden tehokkaalla käsittelyllä on myös merkitystä arvioitaessa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista. Niissä tapauksissa, joissa oikaisuvaatimuksen jälkeen haetaan muutosta, oikaisuvaatimusvaihe pidentää asian kokonaiskäsittelyaikaa. Oikeusturvan asianmukaisen toteutumisen kannalta on tämän vuoksi tähdellistä, että oikaisuvaatimukset käsitellään joutuisasti.

Kantelijan oikaisuvaatimuksen käsittely kesti Verohallinnossa 19 kuukautta. Kun kantelija teki oikaisuvaatimuksensa, Verohallinto ilmoitti verkkosivuillaan käsittelyajaksi kuusi kuukautta. Myöhemmin Verohallinto joutui päivittämään käsittelyaikatavoitteen 12 kuukauteen. Kantelijan oikaisuvaatimuksen käsittelyaika oli kolminkertainen ilmoitettuun kuuden kuukauden käsittelyaikaan ja ylitti merkittävästi myös myöhemmin päivitetyn 12 kuukauden käsittelyaika-arvion.

Laillisuusvalvonnassa on vakiintuneesti katsottu, että voimavaroihin ja työmäärään liittyvillä syillä ei hyväksyttävästi voida perustella poikkeamista siitä, mitä perusoikeutena turvattu oikeusturva asian käsittelyltä edellyttää. Pelkästään viittaus yleiseen työtilanteeseen ei siten ole riittänyt selitykseksi kohtuullisen käsittelyajan ylittämiseen. Menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen ottanut huomioon sen, että Verohallinto on pahoitellut kantelijan oikaisuvaatimuksen käsittelyaikaa. Tämän vuoksi tyydyn toteamaan, että kantelijan oikaisuvaatimuksen käsittely ei täytä jokaiselle turvattuun oikeusturvaan kuuluvaa oikeutta saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ilman aiheetonta viivytystä.

- - -

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen Verohallinnon laiminlyönnistä käsitellä kantelijan oikaisuvaatimus asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä Verohallinnon tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Verohallinnolle.

- - -